

I. I. W. dissertatio de editionis Graecae nov. test. authenticae veritate

Autor(en): **J.J.W.**

Objekttyp: **Article**

Zeitschrift: **Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum**

Band (Jahr): - **(1749)**

Heft 16

PDF erstellt am: **30.04.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-394658>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

J. J. W.

DISSERTATIO

de

EDITIONIS GRÆCÆ NOV. TEST.
AUTHENTICA VERITATE.

Thes. I.

PRÆCLARE quidem Augustus ille Hippone-
sis Ecclesiæ Doctor (a) *Vetus & Novum Te-
stamentum, Ecclesiæ tanquam matris nostræ
duo ubera esse dixit, quibus inhiantes Filii
Dei, indies alimentum hauriant, educantur &
adolescant in Christo Jesu.* Hinc divinum beati
CHRYYSOSTOMI κέλευσμα (b) οἱ βελόμενοι τω-
θῖναι, προτεχέτωται τὰς γραφὰς. Et (c) Ἀκόγετε
παραπλῶ πάντες οἱ βιωτοὶ, καὶ πτᾶθε βιβλία φάρ-
μακα ψυχῆς. Τέτο γὰρ πάντων αἴτιον τῶν κακῶν,
τὸ μὴ εἰδέναι τὰς γραφὰς.

(a) In 1. Ep. Joh. tract. 3. (b) In 1. Cor. homil. 6.
(c) Et in Coloss. hom. 9.

II.

Cæterum (a) τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα, sincerum
illud lac sermonis ex fonte Hebræo Veteris, & Græ-
co Novi Testamenti omnium purissime scatere,
antiquitas ipsa pie credidit. Sic enim HIERONY-
MUS (b): *Sicut in Novo Testamento, si quando
apud Latinos quæstio exoritur, & est inter exemplaria
varietas, recurrimus ad fontem Græci sermonis, quo
nouum*

novum est scriptum Instrumentum: ita in *Vet. Test.* si quando inter Græcos Latinosque diversitas est, ad Hebraicam recurrimus veritatem, ut quicquid de fonte proficiat, hoc quæramus in rivulis. Idem (c): Latinorum codicum vitiositatem, quæ ex diversitate librorum omnium comprobatur, ad Græcam originem, unde & ipsi translata non denegant, volui revocare; quibus si displicet fontis unda purissimi, cœnosos rivulos bibant. In hanc sententiam AUGUSTINUS (d): Latinae linguae homines, inquit, duabus aliis ad Scripturarum divinarum cognitionem opus habent, Hebræa scilicet & Græca, ut ad exemplaria præcedentia recuratur, si quam dubitationem attulerit latinorum interpretum infinita varietas. Et AMBROSIUS (e): Ita in Græcis codicibus (Novi Testamenti) invenimus, quorum potior est authoritas. Quin & ipse GRATIANUS suum addit calculum (f), verba Hieronymi ad Lucinium adducens: Ut veterum librorum fides de Hebræis voluminibus examinanda est: ita novorum veritas Græci sermonis normam desiderat.

- (a) *I. Petr.* II: 3. (b) *Ep. ad Sun.* & *Fretellam.*
- (c) *Ep. ad Marcel.* (d) *De Doctr. Christ.* lib. II. c. XI.
- (e) *De Incarnat. Dom.* c. 8. (f) *Dist. 9. Can.* ut *verum.*

III.

Verum, invalescente in Ecclesia dominanteque tristi Idolomania & superstitione, cum ignorantia linguarum & tetra barbaries adeo Clericorum pectora occupasset, ut (a) in Latinis authoribus Græce nosse suspectum fuerit, Hebraice prope hæreticum: fieri aliter non potuit, quin passim sordescerent fontes, ac turpiter negligerentur. Donec tandem Patres conciliabuli Tridentini (b) solam Vulgatam,

gatam, (quo nihil magis portentosum ætas nostra vidit) authenticam (c) pronunciarunt, horrendo anathematis fulmine denunciato, si quis contradiceret. Cui decreto ut ne suum deesset integrum, non à ueritate modo fontium & à ueritate in dubium vocata: sed iidem fontes antiquæ puritatis laude spoliati, fœdiissimæ corruptiōnis & depravationis qua voce qua calamo palam insimulari cœperunt.

(a) Claud. Espensæus Episcop. in 1. Tim. III.

(b) Casaubonus contra Baronium Exercit. II: 19.

(c) Sess. IV. Decreto 1, & 2.

IV.

Constitui igitur Ξύν Θεῷ Editionis Novi Testam. veritatem hac disputatione ita asserere ac demonstrare, ut tum ἀπλῶς absolute hodiernum contextum Gr. a corruptelis immunem, tum σχετικῶς relate ita liberum esse, ut omnium Versionum, adeoque etiam Vulgatæ, norma merito sit & amissis, vel ipsa luce clarius evincam. Cujus sane quæstionis solida tractatio nequaquam ingenii humani lusus, adeoque inutilis & supervacanea, sed magni momenti res est ad veritatem divinam in cordibus nostris confirmandam. Si enim, ut Guil. AMESIUS (a) ait, neque Hebraici veteris, neque Græci N. T. codices sint fontes puri, tum nulla est pura Scriptura in Ecclesia Dei. (b) Quid ergo restat, nisi ut valere æternum jubeamus sacras literas; si nullum illarum exemplar verum est?

(a) Bellarm. enerv. Tom. I. p. 19.

(b) Sim. de Muis assertione Hebraicæ veritatis altera p. 168.

V. Sim.

V.

Sinceritatem igitur ac puritatem editionis Græcæ N. T. præter cæteros Ecclesiæ Rom. doctores in primis oppugnat *Gordonus HUNTLÆUS* Jesuita (a): *Quod attinet, inquit, ad Novi Testamenti Græcum textum, qui jam circumfertur ab adversariis, in quo etiam illi singulare suum perfugium collificant, dubium non est, quin ille in variis locis sit corruptus, partim INCURIA LIBRARIORUM; partim FRAUDE ANTIQUORUM HÆRETICORUM, & consequenter non adeo idoneus est ille textus ad gignendam fidem, ut existimant adversarii, nisi accedat Ecclesiæ auctoritas.* Quare, infert idem (b), *qui rejecta antiqua versione Latina, configuit ad Gr. textum qui vulgo extat, is procul dubio a certis recurrit ad incerta, dubia & depravata.*

(a) *Controv.* I. cap. XII: 1. (b) Cap. XIII: 10.

VI.

En crimen, en caussam, cur turbidæ Græci fontis aquæ fluant. De utrisque igitur tum Librariis, tum Hæreticis, quibus culpa corruptionis imputatur, sigillatim dicemus. Ad Librarios quod attinet, optandum foret, ut aut ipsa sacrorum scriptorum αὐτογραφα, aut saltem eorundem αὐτογραφα talia ad nos transmissa essent, in quibus nulla mutatio, nulla varietas, nullum corruptelæ alicujus appareret vestigium. Quis obsecro talem sibi Codicem non impense gratularetur? quis non avide amplecteretur? Verum, si ita esset, oporteret utique Librarios (ut *Lud. CAPPELLI* verbis utar (a),) qui ab ipsis Prophetarum temporibus ad hanc usque diem sacris libris describendis vacarunt, suis-

se in universum omnes inter describendum θεοπνευστικούς, ita ut ne vel in minimo quidem apiculo a primo autographo discesserint. Mirum itaque videri non debet, temporum intervallo injuriaque, seculorum barbarie, scribarum & correctorum inscitia, negligentia & temeritate accidere facile potuisse, ut in describendis exemplaribus variis errores committentur. Non est metuendum, ait Cl. HEINSIUS(b), ne, qui S. Hieronymum ceterosque criticos antiquos legit, ea sit vel impudentia, vel imperitia, ut in sacris aliquid per negligentiam a scribis vel omissum, vel neglectum, vel corruptum, in vocibus præsertim, & quæ rem præcipuam non trahunt, admiretur.

(a) De punctorum Hebr. antiquitate lib. 2.

(b) Aristarchi Sacri p. 510.

VII.

Hinc orta multiplex illa Lectionum varietas, quæ jam in primis in nobilissima editione Græca N. T., quæ ex officina Rob. Stephani typis admodum venustis A. 1550. Paris. in fol. prodiit, annotata certatur. Cujus varietatis multa insuper exempla attulit Cl. BEZA in doctissimis Annotat. in N. T. De quo opere magnus SCALIGER,

- - Fætus supra caput extulit omnes
Ille tuorum operum summa caputque liber.
Quo penetrale novi reseratur fæderis, & quo,
Discussa lucem nocte videre datur.

quæ tamen varietates magnam partem circa volum accidentia versantur, adeoque leviores sunt, quam ut ipsimet Pontificii Græcum fontem propterea corruptum dicere ausint. Quid enim refert sive legamus (a) ποιήσατε καρπὸν ἀξιον, sive καρ-

πες ἀξιες? (b) Ταῖς ἀδενίαις ἡμῶν, sive τῇ ἀδενίᾳ? (c) Οἰδημεν ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, sive οἴδες ὅτι Μεσσίας ἔρχεται? Quid vero sensui detrahitur, sive Apoc. IV: 8. ter, sive novies vox ἀγίος repetatur? In Ecclesia veteri, ait Isacus CASAUBONUS (d), illa formula δοξολογίας, sanctus, sanctus, sanctus ex Esa. VI: 3. vel semel usurpabatur, vel ter. De quo notatu digna sunt verba DAMASCENI in libro de Trisagio: Ἐπειδὴν τὸν τρισάγιον ὑμνον ἐν ταῖς συνήθεσιν ἐυχαῖς τρίτον φαμὲν, ἀξιον καὶ περὶ τέττα διαλαβεῖν. ὅτι περ ὡχ ἀπαξ τῷ πατρὶ, καὶ ἀπαξ τῷ νιῷ, καὶ ἀπαξ τῷ Ἁγίῳ πνεύματι τὸν τρισάγιον ὑμνον προσάγομεν. ἀλλὰ ποιῶς τῇ ἀγίᾳ τριάδι τὸν τρισάγιον ὑμνον προσφέρομεν. Hæc ille. De his igitur vere cum Jacobo CAPPELLO (e) pronunciare licet: Sunt sane in Græcis codicibus quædam lectionum diversitates: sed omnes ejusmodi, ne vel utraque lectio possit esse vera, vel facile placari posset ista pugna.

- (a) Matth. III: 8. (b) Rom. VIII: 26. (c) Joh. IV: 25.
 (d) Exercit. contra Baronium p. 82. (e) In Heb. X: 2,

VIII.

At præter ista inveniuntur etiam alia quædam majoris momenti loca, quæ licet Græci Codices (quos nobis quidem videre contigit) non varient, Viri tamen docti vel commodioris sensus causa, vel ad conciliandum τὰ ἴναντιφανῆ, alter legenda esse suspicati sunt.

I. Ut cum SCALIGER (a) ad Actor. XIII: 42. pro ἐις τὸ μεταξὺ σαββατον, in sequens Sabbathum, legit ἐις τὸ μεταξὺ σαββατὼν, tempore intermedio inter Sabbathum. Marc. IX: 49. pro πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλιθίσεται omnis (homo) igne salietur (b) ident

legit πᾶσα πυρία ἀλιθίσεται, omne sacrificium salientur. Sic i. Cor. XV: 31. pro κατ' ἀνθρώπον secundum hominem, reponit κατ' ἀνθρώπων adversus homines.

2. Daniel HEINSIUS (c) Joh. XI: 1. legit Ἡν δέ τις ἀδενῶν Λάζαρος, ἀπὸ Βηθανίας τῆς πόλεως, Μαργίας καὶ Μαρθᾶς ἀδελφός. Erat autem aegrotus quidam nomine Lazarus, ex vico Bethania, Mariae & Marthæ frater: ac deinde (d) v. 2. ἀυτην οὖν Μαργία ἡ ἀλειφασσα. Hæc erat illa Maria quæ unxit &c. Et Joh. XIX: 29. pro υσσόνῳ περιθέντες hyssopo circumdatam sc. spongiam, legit οἴτυπον περιθέντες.

3. Sic Lud. CAPPELLUS (e) Luc. II: 2. Κυρίων pro Κυντιλίς, vel K. Οὐάρες h. e. Q. Vari irreplisse suspicatur. Et (f) Jac. II: 18. pro εἰ τῶν ἔργων ex operibus, legit ἐξω τῶν ἔργων præter opera.

4. Matth. XXVII: 35. Zacharias a Judæis interfectus dicitur filius Barachiæ, cum tamen 2. Par. XXIV: 20. filius Jehoiadæ appelletur. Hic BEZA Barachiam pro Jehoiada per errorem irreplisse autumat. Quanquam alii patrem Zachariæ διώνυμον suisse ac Barachiam & Jehoiadam dictum volunt. Non negligenda videtur ad hunc locum observatio Constantini l'EMPEREUR (g), qui Servatoris verba per anticipationem dicta, & aoristum pro futuro positum existimat; ut per quem occideritis non male reddantur verba ὃν ἐφονεύσατε. Enim vero, inquit ille, JOSEPHUS lib. IV. de bello Jud. c. XIX. Christi prophetiam impletam narrat, cum Zachariam filium Barachiæ non diu ante urbis excidium interfectum dicit ἐν μέρῳ τῷ ἱερῷ in medio templo; ubi veluti digito locum a Servatore designatum notare videatur: nam medius ille locus in ἱερῷ templo, erat ante ναὸν ἑδεῖν, quam ut Servator alibi, sic Josephus hoc loco

loco templi late sumti partem facit. Hæc ille. Et sane, quid occurrit crebris (CASAUBONI verba (h) sunt) in veteri aut novo foedere quam hujusmodi anticipations? Talis est Joh. XII: 4. οὐδὲ Ιάδας ὁ Ἰσηριότης, οὐ παρὰδεῖς αὐτὸν: qui Christum, postea nempe, prodidit.

5. Matth. XXVII: 9. *Jeremias* nominatur, cum verba sint ex *Zacharia* (i). BEZA errorem notat librariorum. AUGUSTINUS (k) vult nullius Prophetæ nomen ab Evangelista expressum fuisse, sed scriptum ut habet Syriaca versio, *Quod scriptum est per Prophetam*, sicut alibi passim. Eod. versu JUNIUS, PISCATOR & DEODATUS verba hæc ἀπὸ τῆς Ἱεραὶ referunt ad remotius ἐλαβον, quod interpretantur, non acceperunt, sed accepi, atque ita pro ἑδωνῶν legunt ἑδωνα, cui sane lectio- ni cum sequentibus, cumque Propheta optime convenit: atque hanc correctionem etiam probat Vir Clariss. Fr. HOMBERG Parerg. S. ad h. l.

6. Luc. III: 36. Ponitur Cainan inter Arpha-xad patrem, & Sala filium, quos Moses (l) im-mEDIATE conjungit, nulla Cainanis mentione facta. Quod dubium, ut & reliqua in Genealo-gia Christi occurrentia, erudite ventilant Clariss. Theologi, Fr. GOMARUS, & Frideric. SPAN-HEMIUS (m). Quorum ille Mosen & Lucam ita conciliari posse docet, ut vel Lucæ verba τῆς Σαλαὶ τῆς Καΐνων tanquam hominis unius duo nomina intelligantur, & ad nomen Salæ alterum Cainanis ex-positionis gratia subnectatur. Vel, ut apud Mosen Arphaxad tanquam avus Salachum nepotem per filium Cainanem mediate; apud Matthæum vero Cainan ut pater Salachum filium proxime gene-rasse, dicatur. SPANHEMIUS vero (n) gravif-

simis adductus rationibus, nomen τὸν Καίνον irrepsisse asseverat. Utut sit, non tam curiose quærenda videtur in hac Genealogia difficultatum solutio, ut pie monet *Abrahamus SCULTETUS* (o), quam consideranda secundi Adami gloria, nostræque consolationis amplitudo, ut qui certo inde sciamus, Christum ex iis patribus ortum esse, quibus promissiones traditæ fuerant, &c.

7. Actor. VII: 14. dicitur Jacob Patriarcha cum 75. animabus in Aegyptum descendisse, cum a Mose (p) septuaginta tantum animæ numerentur. BEZA pro πέντε hic πάντες legendum dicit, ut sensus sit, ἐν Δυζαῖς ἐβδομήκοντα πάντες, qui omnes erant animæ septuaginta. At non minus vero similis est Lud. CAPPELLI conjectura (q), secutum esse Stephanum LXX. Interpretes, qui in Genesi versum integrum addiderint quo recenseantur quinque insuper animæ, quarum in Hebræo mentio nulla fiat.

8. Eod. cap. v. 16. Translati sunt (Patriarchæ) in Sichem, & positi in monumento, quod emit Abraham pretio argenti a filiis (r) Hemor τὸν Συχέμην. Atqui ex V. T. non Abrahamum, sed Jacobum a Filiis Hemor agrum emissè constat. Conjicit hic BEZA nomen Abrahāmi ab imperito quopiam, qui absque eo sententiam imperfectam fore putabat, adjectum. Alii aliter sentiunt. Nec contemnda eorum conciliatio, qui, Sal. GLAS-SIO (s) referente, Abrahamum metonymice sumi asserunt pro Abrahāmide, hoc est, pro Jacobo Abrahæ nepote. Sicut i. Reg. XII: 6. David pro nepote Rehabeamo: & cap. XV: 6. Rehabeam pro filio Abia ponitur. Ea nempe est parentum & liberorum conjunctio, ut facta parentum

rentum filiis, & contra, imputentur. Atque hæc & similia *Gordono* (t) ansam præbent, ut nos ipsos sæpe rejicere contextum Græcum ut depravatum, affirmet. Sed fallitur Jesuita. Neque enim depravatus ille codex dicendus est, in quem ex incuria & ignorantia nonnulli errores inventi sunt, quod in omnibus libris, etiam sacris accidere potest. (u)

- (a) De emendatione temporum mihi p. 261.
- (b) Not. in N. T. (c) Arist. sacr. p. 435.
- (d) Id. p. 513. (e) Historia apostolica p. 107.
- (f) Spicilegio p. 126. (g) Lib. Middoth c. II: 6.
- (h) Exercitat. p. 333. (i) Zach. XI: 12.
- (k) De consens. Evang. lib. 7. cap. VII.
- (l) Gen. X: 24. (m) De Geneal. Christi cap. II.
- (n) Dub. Evang. 23. (o) Exercit. Evang. lib. I. c. XLII.
- (p) Gen. XLVI: 27. (q) Spicileg. p. 73.
- (r) Gen. XXXIII: 19. & Jos. ult. XXXII.
- (s) Philologia f. p. 219. (t) Controv. I. c. XIII: I.
- (v) FR. SPANHEMIUS Dub. Evang. P. I. 23. §. 29.

S. Scriptura omnino reverenter tractanda: Interim eo ipso debita S. Scripturæ reverentia inviolata servatur, quando illa refecantur, quæ Scriptores Sacros inter se committunt, falsi quid infaciunt, & S. Scripturæ autoritatem labefactant.

IX.

His ita præmissis, examinanda deinceps videntur ea N. T. loca, quæ manifestæ corruptionis adversarii insimulare solent.

I. Matth. VI: 13. *Quia tuum est Regnum &c.*
Non nos, ait MALDONATUS (a), bæc verba (ex vulgata) detraximus: sed Græci solenni precati. oni addiderunt: unde credibile est, in Evangelistæ contextum fuisse translata. R. Imo magis credibile est, nihil hic, ut Laur. VALLA (b) dicit, a Græcis additum, sed a Latinis detractum esse. Reperi-

tur enim ista clausula in plerisque omnibus Græcorum Codicibus, ipso satente Bellarmino. Eandem habent Patres Græci, (Chrysostomus, Isidorus Pelusiota, Euthymius, Theophylactus,) quorum hic potior habenda ratio quam Latinorum. Quid vero hæc *δοξολογία* heterodoxi habet, ob quod expungenda videatur? Evidem non diffitemur, Cl. BULLINGERUM nostrum (c) τὸν μαρτυρίαν, in eorum inclinasse partem, qui verba hæc aliunde irrepsisse existimant. Cui sententiæ, ut non pertinaciter refragamur, ita mirari subit (d) Cottoni & (e) Gordoni Jesuitarum bonam fidem, qui verba Erasmi, Clausulam hanc (f) *nugas* appellantis, a Bullingerio adducta, tanquam ipsius Bullingeri essent, proferre non erubescunt. Plura de hac *δοξολογητικῇ* videantur apud CHAMIERUM (g), PAREUM, (h) TURRETINUM, (i) GLASSIUM (k) & alios.

2. Marc. XIII: 32. Οὐδὲ ὁ υἱὸς. Neque filius novit. Hæc verba ab Arrianis in contextum illata esse ad oppugnandam Christi divinitatem, Cottonus & alii contendunt. R. Non ergo melior vulgata, quæ hæc ipsa quoque legit. (l) Cur vero ea non agnoscamus, cum constet fuisse in libris antiquis fere omnibus? Et quomodo hunc locum adducere potuerunt Tertullianus, Irenæus, & Syrus Interpres, quemadmodum illum diu post falsaturi erant Artiani? Patribus itaque tribuenda erit corruptela, si corruptela est (m). Unde non miror, callidiores ex adversariis inter loca depravata hunc non numerasse.

3. Luc. I: 35. Vulgata, quod nascetur εἰς σὲ ex te. At Calvinus & Græca omnia Genevensia omitunt illud εἰς σὲ EX TE: hanc tamen agnoscit ipse Beza
depra-

depravationem esse Eutychianorum & Monothelitarum. Hæc Gordonus (n). Respondeat ipse sibi Jesuita: *Vulgata habet & Græcus textus correctior, EX TE (o).* Et MALDONATUS hæc verba *en το* non in omnibus, sed in plerisque Græcis Codicibus non legi, affirmat. Ergo non est hæc universalis omnium Codicum depravatio: sed aliqui saltem hæreticorum evasere corruptelam.

4. *Luc. II: 14. Ἐν ἀνθρώποις ἐυδοκίᾳ, In ho-*
minibus beneplacitum. Non dubito affirmare, inquit
MALDONATUS, Græcos nunc Codices hoc loco esse
corruptos, legendumque ἐυδοκίας, bonæ voluntatis.
R. Ita quoque BEZA existimat. Verum utrovis
modo legas, num inde legitimo sensui ac verita-
ti quicquam detrahitur?

5. *Joh. VII: 39. οὐπώ γάρ ἦν πνεῦμα δέδομένον*
(p) Nondum erat Spiritus datus. Vulgata vero ha-
bet: Nondum erat Spiritus Sanctus. Ista deprava-
tio est Macedonianorum & aliorum hæreticorum,
qui negabant Spiritum Sanctum esse verum Deum.
R. Lucas BRUGENSIS testatur additum esse δέδο-
μένον in Vaticano exemplari Græco. Neque hic
de Spiritus S. essentia, sed de donis ejus in Aposto-
los miraculose collatis agitur, ut sensus sit, Spi-
ritum S. nondum Apostolis datum fuisse, quod
in die Pentecostes accidit. Quodnam vero hinc
Macedonianis præsidium?

6. *Rom. V: 14. Regnavit mors etiam in eos qui*
NON peccaverunt. At legendum erat: Qui pecca-
verunt, omissa negativa, teste Ambrosio. Sic Gal.
II: 5. Græca habent, quibus NEC ad horam cessi-
mus. Hieron. autem, quibus ad horam cessimus.
R. Græci utroque in loco constanter retinent ne-
gativam; retinet quoque vulgata, & optime

sensus cum Apostoli scopo convenit. Quid est ergo, cur hic editio Græca vel minimæ corruptionis arguatur?

7. Rom. XI: 6. *Sin ex operibus, jam non est gratia: alioquin opus jam non est opus.* Hæc verba BELLARMINUS Græcæ editioni per corruptionem inserta esse contendit. R. Nervosum vero argumentum. Non legit ista Vulgatus Interpres: Ergo in Græco redundant. Quin potius sic retorquemus. Extant hæc verba in omnibus Codicibus Græcis. Ergo e Latina fuerunt eliminata. Accedit quod Theophylactus & Oecumenius ita legunt. Quin & CAJETANUS (q), in Latina, inquit, *editione deest una integra sententia, quæ priori e regione respondet.* Viderat nempe ad veram fidei & operum antithesin, quam hic Apostolus instituit, pericopen hanc omnino necessariam esse.

8. Rom. XII: 11. Accusat nos BELLARMINUS, qui legamus, τῷ πνεύμῳ διλέμοντες, Domino servientes, cum Græci veteres habeant, τῷ πνεύμῳ tempori sc. servientes. R. Imo vero plurima exemplaria Græca habent τῷ πνεύμῳ, ut fatentur Lucas BRUGENSIS & Arias Montanus. Sive autem τῷ πνεύμῳ, sive τῷ πνεύμῳ legas, sensus uterque Scripturæ conveniens est.

9. 1. Cor. XV: 47. Vulg. Secundus homo de cœlo cœlestis. At (r) Græca, ὁ δεύτερος ἀνθρωπος ὁ πύριος ἐξ ὑγενῶν, sic corrumpente Marcione, ut testatur TERTULLIANUS lib. 5. adversus Marc. R. Bona & orthodoxa est lectio Græca. Quam Arabs & Syrus; Chrysost. item & Theophylactus, Marcionis hostes, sequuntur. Epiphanius autem, qui loca a Marcione corrupta enumerat, hujus non meminit. Tertullianus non hunc, sed aliud quendam

quendam hujus cap. locum esse corruptum monet. Quin potius ex solo Græco textu Tertullianus effregit & convulsit Marcionis amentiam, ut Mortonus probat (s), quem consulas licet.

IO. I. Cor. XV: 51. Πάντες μὲν ἐποιησόμεθα, πάντες δὲ αλλαγησόμεθα. Omnes quidem non obdormiemus, omnes autem immutabimur. Vulgatus: Omnes quidem resurgent, at non omnes immutabimur. Ergo Græca editio, si STAPLETONO (t) credimus, corrupta est. R. Cur non potius corruptam dicimus latinam? Omnes sane Græci Codices ita legunt, nec inde quicquam absurdi consequitur. Et quale foret hoc mysterium, quod Apostolus se revelaturum promittit, si latina lectio obtineret? Unde Sixtus Senensis (u), authoribus in utramque partem allatis, rem in medio relinquit. Cajetanus vero in hunc locum, Legendum arbitror, omnes quidem non dormiemus, sed omnes immutabimur.

II. I. Joh. V: 7. Tres sunt qui testificantur in cœlo, Pater, Sermo & Spiritus Sanctus, & hi tres unum sunt (w). In plurimis Codicibus Græcis, ait BELLARMINUS, deest testimonium pulcherrimum Trinitatis (x). R. Quis miretur, verba tam illustria olim fuisse expuncta ab Arianis? Sufficit autem, in plerisque (y) Codicibus Græcis mansisse. Quodque hic locus genuinus sit, copula καὶ in versus principio, testimoniique cœlestium & terrestrium pari numero oppositio, diserte ostendunt. Notandum porro quod ERASMUS (z) testatur, Paulum Bombasium suo rogatu locum hunc ad verbum descripsisse ex Bibliothecæ Vaticanæ Codice pervetusto, in quo non extiterit testimonium Patris, Verbi, & Spiritus. Et tamen Gordonus (aa)

ad

ad hoc exemplar , tanquam ad *correctissimum & antiquissimum* , cui cum Vulgata in omnibus conveniat recurrendum esse monet. *Sicut enim , inquit , in veteri lege asservabatur correctissimum exemplar Legis in ipso templo a summo Sacerdote : ita in nova lege servatum semper fuit Romæ correctissimum illud exemplar Græcum Novi Testamenti.*

12. I. Joh. IV : 3. Vulg. *Omnis Spiritus qui solvit Jesum , ex Deo non est , & hic est Antichristus.* (bb) *Et ita , inquit HUNTLÆUS , legit antiquissimus Irenæus . Jam adversarii legunt ex suo Græco corrupto : Omnis Spiritus , qui non confitetur Jesum Christum in carnem venisse , non est ex Deo . Quæ est depravatio Nestorianorum , qui solvebant Christum , ut testatur Socrates .* R. *Conspirant hic Gr. Codd. omnino omnes , cur ergo vulgatæ lectionem præferamus ? Miror autem , qui Nestoriani hanc lectionem finxisse dicantur , cum aliquot ante seculis ita legerint (cc) CYPRIANUS & (dd) POLYCARPUS , antiquissimi patres . Quid , quod ipse CAJETANUS Græcam lectionem magis convenire phrasí Johannis fatetur . Ex his vero ipsa luce clarius apparet , aut loca ista Græcæ editionis , & si quæ sunt alia , ab omni depravatione aliena esse ; aut , si quæ ex librariorum & correctorum incuria , ignorantia vel etiam cemeritate immutata sunt , non talem hinc emergere corruptionem , qualem adversarii somniant . Longe ut meliori jure de Græco fonte dici possit , quod de Vulgatæ suæ rivulis Nic. SERARIUS Jesuita (ee) : Nullus est error , qui virtuti , fidei , bonis moribus , ac tutissimæ lectorum obedientiæ sit adversus .*

(a) Comment. in hunc locum. (b) In Orat. Dom.
(c) Decad. 5. serm. 5.

(d) Contr.

- (d) Centr. Genev. præfat. cap. IX.
- (e) Contr. i. cap. XII : 3.
- (f) Annotat. in Matth. VI. (g) Tom. I. p. 458
- (h) Comment. in Matth.
- (i) Contra Cottonum Tom. I. p. 87.
- (k) Philolog. f. p. 185.
- (l) Casaub. notis ad Matth. XXIV : 36.
- (m) Et videtur omnino verosimile , ab orthodoxis
quibusdam omissum fuisse , metuentes ne in ma-
lam illud partem Hæretici interpretarentur , ut in
illo Luc. XXII : 43 . 44. factum est teste IRENÆO.
Videatur WHITBY Exam. Var. Lect. p. 30.
- (n) Contr. i. cap. XII.
- (o) WHITBY. l. c. p. 117. Non una ex sexcen-
tis pari atque hæc lectio autoritate nititur.
- (p) Loco jam citato Gordonus.
- (q) Comment. in hunc l.
- (r) Bellarm. de Verbo D. l. 2. cap. VII.
- (s) Apolog. parte 2. l. 1. cap. VI.
- (t) Antidot. p. 812. (u) Biblioth. l. 6.
- (w) Lib. 2. de Verbo D. cap. VII.
- (x) Hier. præf. in Epistol. Can.
- (y) Immo in nullis Græcis Codd. conspicitur ; sed
habent Tertullianus , Cyprianus , antiqua Latina. &c.
- (z) Annot. in hunc l. (aa) Controv. i. c. XIII : 9.
- (bb) Cont. i. c. XII : 4. (cc) Contra Jud. l. 2. c. VII.
- (dd) Epist. ad Philip. (ee) Pag. 120.

X.

Quod si Hæretici fontes inficere , & ad mon-
strofa dogmata sua detorquere tentarunt , ut GOR-
DONUS ex (a) Irenæo , (b) Tertulliano & (c) Ori-
gene probat , frustra tamen fuit eorum conatus ,
quia nunquam , (d) teste BELLARMINO , de-
fuerunt Catholici , qui eorum corruptelas detexerunt ,
& non permiserunt sacros Libros corrumpi. Perverte-
rint illi sane Codices suos , Orthodoxæ Ecclesiæ
Codices , a qua nos Novum Testamentum habe-
mus , pervertere non potuerunt. Nam , ut præ-
clare

clare monet , cuius supra mentio facta est , Si-
meon DE MUIS Profess. Regius Paris. (e) Deus
ne tandem passurus erat , principes & archetypas divini
Testamenti tabulas nebulonum & fanaticorum hominum
arbitrio misere adulterari ac vitiari ? Hinc SIXTI SE-
NENSIS , Viri Pontificii verbis (f) concludimus ,
& dicimus : Eum Græcum Codicem , qui nunc in Eccle-
sia legitur , eundem illum esse , quo Ecclesia Græca tem-
poribus Hieronymi , & longe antea usque ad tempora
Apostolorum usa est , verum , sincerum , fidelem , &
nullo falsitatis vitio contaminatum &c.

- (a) Lib. i. c. 29. (b) Contra Marc. I: 5.
- (c) Rom. XVI: 25. (d) L. i. de Verbo D. c. VII.
- (e) Aſſert. Hebr. verit. altera. p. 18
- (f) Biblioth. l. 7.

XI.

Quærat fortasse nonneto si in Cod. Græco
locus occurrat , qui aliter atque aliter legatur , utra
tum lectio utri præferenda sit ? Annon ea quam
Vulgata emendatissima translatio sequitur ? Respon-
demus , sæpenumero utramvis lectionem sine
omni incommodo retineri posse , in primis cum
varietas est in singulis dictionibus . Sin autem
manifesta deprehendatur lectionum dissensio , &
pugna talis , ut utraque approbari nequeat , sed
alterutra tantum legenda sit , tum respiciendum
ad Codices antiquiores & probatores , ad lectio-
nem atque interpretationem Patrum , Syriaca in-
super editione adhibita . Quorum omnium au-
thoritas & consensus magni a nobis æstimari debet .
Sed , quia hæc ipsa plurimis in locis non conspi-
rant , idcirco omnium tutissima hic norma est
sensus veritas , & analogia fidei , ut ea nobis le-
ctio

ctio videatur melior, quæ sensum veriorem, magisque antecedentibus & consequentibus totique Scripturæ analogum & consentaneum parit. Hunc veluti Lydium lapidem secuti (a) Joach. CAME-RARIUS, & post illum (b) Daniel HEINSIUS, Joh. IV: 35. hanc lectionem probant: ὅτι τετρά-μηνός εῖται, quadrimestre tempus est, sublata voce εἴτε adhuc, quæ contrarietatem involvere videtur. Contra CASAUBONUS (c) Marci XVI: 2. cum Gregor. Nysseno [d] & Eusebio [e] addit particulam εἴτι, legitque εἴτι ἀνατείλαντος, vel ἀνατέλλοντος τῷ ἡλίῳ, dum adhuc sol oriebatur. Sic enim Marcus ipse secum, & cum reliquis Evangelistis conciliari optime potest. Ita locus Joh. I: 3. a Macedonianis ita distinctus fuit: [f] καὶ χωρὶς ἀυτῷ ἐγένετο οὐδὲ ἦν. ὁ γέγονεν ἐν ἀυτῷ, ζῶν ἦν. Et sine eo sermone factum est nihil. Quod factum est in ipso, hoc est Spiritus Sanctus, qui per ipsum factus est, Vita erat. Unde Spiritum S. esse creaturam colligebant. Hic nos, missa tam inepta lectione, receptam nostram & analogiæ fidei, ipsique contextui convenientem, retinemus.

- (a) Annot. in hanc l. (b) Arist. sacr. p. 369.
- (c) Contra Baron. p. 675. (d) Serm. 2. de resurrect.
- (e) Demonstr. I, 10. (f) Chrysost. hom. 4. in Joh.

XII.

Quod si Vulgata quoque Versio hac in re consentiat, eam, neglectis omnibus aliis, sequendam censemus. Unde Hebr. IX: 1. vocabulum σκηνῆς rectius cum Vulgata omitti dicimus, quia series orationis postulat, ut hic ab antecedentibus suppleatur vel intelligatur vox σκηνῆς. Ita CASAUBONUS Baronium laudat, quod cum vet.

Inter-

Interprete [a] recte legat. Luc. II: 22. τὸν οὐρανὸν
γίρυσθαι αὐτὸν, non αὐτῶν. Loca plura vide apud
eundem CASAUBONUM, BEZAM, ERAS-
MUM &c. quibus Vulgata haud vulgariter com-
mendatur. Neque enim ita rigidi sumus, aut
odio hujus editionis fascinati [quod nobis affin-
git Bellarm. [b]] ut laudes illi suas detrahere co-
gitemus. Sed eam Ecclesiis pro AUTHENTICA ob-
trudi, idque cum anathematis denunciatione, si quis
ULLO PRÆTEXTU eam rejicere audeat vel præsumat,
illud est quod indignamur. Nec immerito sane. Ec-
quid enim a Gordono & aliis nefarie fontibus obji-
citur, quod non Versioni Vulgatae exprobrari ve-
rissime possit?

(a) Contra Baron. p. 189.

(b) De Verbo D. lib. 2. Sixt. Amama censura in
Genes. p. 19.

XIII.

Nam [ut de hac nonnulla subjiciamus] si vel
in solo Codice N. T. consideres lectionum varie-
tatem, atque errores non modo librariorum, sed
etiam interpretis, [a] [quem non esse Hierony-
mum, ipsi siores Pontificii concedunt] Deum
immortalem! quanta horum farrago erat atque
vorago, cum illud Tridenti factum est decretum. [b]
Et tamen quadragesimo quarto demum post anno
Sixtus V. hanc versionem ab erroribus [c] (quos
Lucas Brugensis notavit) ita, si Diis placet, re-
purgatam, publicavit, ut illam pro emendatissima
illa venditaret. [d] *Hac nostra, inquit, perpetuo*
valitura constitutione de venerabilium fratrum nostrorum
Cardinalium deputatorum consilio & assensu, & ex no-
stra certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudi-
ne

ne statuimus ac declaramus, eam Vulgatam sacræ tam V. quam N. T. paginæ latinam Editionem, quæ pro authentica a Concilio Trident. recepta est, sine ulla controversia censendam HANC IPSAM quam nunc evulgamus. Unde mox ad hanc suam veluti amissim reliquas omnes in posterum editiones conformari vult, ne minima quidem particula mutata, addita vel detracta. Utque serio rem agi omnes intelligerent, si quis non obtemperet, in eum, declarat, si Antistes fuerit, etiamsi Episcopali, Primali, vel alia majori præfulgeat dignitate, interdicti ingressus Ecclesiæ; sin autem inferior, excommunicationis sententiam ipso facto incurrendam &c. Sed bene habuit, quod nulli Sixtus hanc pœnam intentavit successori. Nam vix biennio exacto Clemens Octavus nova Biblia edidit, quibus Bullam suam, Sixti superciliosa illa valere jussa, præmisit. Quantam vero errorum suo judicio copiam e Sixtina Clemens sustulerit, Thomas JAMESIUS quondam Bibliothecæ Oxoniensis Proto-Bibliothecarius in Bello-Papali suo diserte ostendit, e quo pauca exempla hic subjicere lubet.

SIXT.

Marc. VIII: 34. Qui enim me nim me confessus fuerit - & filius hominis confitebor eum.

Joh. VI: 65. Qui essent credentes.

Act. III: 11. Cum viderent autem Petrum & Johannem.

Act. XIV: 14. Et ibi evangelizantes erant.

Tom. IV.

CLEM.

v. 38. Qui enim me confusus fuerit - & filius hominis confundetur eum,

Qui essent non credentes.

Cum teneret autem Petrum & Johannem.

Et ibi evangelizantes erant. Et quidam Vig
Q q

cont.

mota est omnis multitudo in Lystris infirmus &c.
doctrina eorum. Paulus au-
tem & Barnabas moraban-
tur Lystris. Et quidam Vir
Lystris infirmus &c.

Rom. VII: 4. Morti-
ficiati estis - ut fructificetis
Deo.

Jac. V: 13. Tristatur
autem aliquis vestrum :
oret aequo animo & psallat.

2. Joh. V: 11. Operi-
bus ejus malignis. Ecce
prædixi vobis, ut in die Do-
mini non confundamini :
plura habens vobis scri-
bere &c.

En tibi , e sexcentis paucissima , unde tamen li-
quido constare possit , quam bene inter Papam &
Papam , Sixtum & Clementem , Quintum & Octa-
vum conveniat .

(a) Vide in primis Guilel. Budeum annot. in Pan-
dect. p. 163. vehementer in eos detonantem , qui
edit. Vulg. authorem Hieron. statuunt.

(b) An. 1546.

(c) In libello , cui titulus : Romanæ correctionis
loca aliquot insigniora. Qui Bibliis Interlin. Gene-
vae recusis adjunctus cernitur.

(d) Sextus V. in Bulla Bibliis suis præfixa.

(e) Anno 1592.

Lystris infirmus &c.

Mortificati estis - ut
fructificemus Deo.

13. Tristatur aliquis
vestrum ? Oret : aequo ani-
mo est ? Psallat.

Operibus ejus mali-
gnis : plura habens vo-
bis scribere &c.

XIV.

Quin ergo , dicat aliquis , hanc ultimam Cle-
mentis editionem , post Huntenii , Stephani , Lo-
vaniensium , Isid. Clarii , & ipsius Sixti Papæ la-
bores

bores emaculatissimam tandem atque emendatissimam recipimus ! Minime vero. *Quis enim prætest [verba supra laudati Simeonis DE MUIS (a)] hanc quam habemus hodie, latinam editionem omnibus mendis carere ?* Sed & ipse Clemens , Sixto longe modestior , in præfatione sua *Vulgatam omnibus numeris absolutam pro humana imbecillitate affirmare difficile esse* , fatetur. Nolo hic prolixe commemorare hujus Clementinæ editionis ineptias & barbarismos , quos cum LINDANO diceremus (b) *Interpreti nulla cum morositate condonandos esse : (c)* at idem Græco textui passim addit , detrahit , sensum mutat atque pervertit : vel , ubi fontem sequi videtur , non tamen assequitur ejus τὴν ἐνέγρησαν οὐκ ἐνέγρησαν , quo nomine ab ipsismet Pontificiis , Jansenio , Salmerone , Brugensi , Maldonato , &c. vapulat , & a (d) Guiliel. BUDEO in Pandect. (e) falso perstringitur. Viderit igitur Gregorius de VALENTIA , quam vere dicat (f) : *Tantum insunt in Vulg. Lat. lapsus Typographorum , alioqui emendatissima ab omni errore , purgatione nulla indiget.* Viderit quoque AZORIUS (g) , qua religione amplectatur sententiam eorum , qui existimant Latinam non modo in rebus fidei & morum , sed & in cæteris OMNIBUS errore carere ? Hinc alii ; cum viderent Vulgatam ab erroribus omnino liberari non posse , nec tamen Tridentini Decreti autoritatem extenuare vellent , hanc viam ingressi sunt , ut dicerent , esse in Vulgata lat. errores non solum vitio scriptorum , sed etiam ipsius interpretis incuria vel ignorantia : *Verum Religionis mysteria , divinæque voluntatis confilia , in quibus totius Scripturæ S. cardo vertitur , ita fuisse redditæ , nihil quod ad fidem constituendam , Religionem firman-*

dam, moresque informandos pertineat, interpretis frau-
de fuerit additum, aut inscitia prætermissum. (g) Cau-
tius adhuc BELLARMIN. (h) In iis PRÆSERTIM
quæ ad fidem & mores pertinent, nulla esse in hac ver-
sione interpretum errata. Hos sequitur Simeon de
MUIS; Vulgata non est ab erroribus interpretis qui il-
lam edidit, castigata. Errores Interpretis dico, absit
enim ut errores contra fidem aut mores intelligam.

- (a) Assert. Hebr. Verit. 1. p. 46.
- (b) Panopl. l. 4. c. LXXX..
- (c) Wittakerum contr. 1. q. 2. cap. XII. Chainie-
rum Tom. I. lib. 14. c. XCI. & 13. Thom. Mor-
ton. Apol. p. 1. l. 2. cap. XI.
- (d) Videsis p. 162. & seqq.
- (e) Analyssi fidei lib. 8. cap. V.
- (f) Institut. moral. lib. 8. cap. III.
- (g) Andradius defens. Concil. Trident. p. 357. b.
- (h) De Verbo D. lib. 2. cap. XI.

XV.

At enim si hanc penitus intueamur, facili ne-
gotio deprehendemus, illam pluribus locis ad
placita Episcopi Romani accommodatam & detor-
tam, adeoque in iis etiam quæ ad veram fidem
pertinent, depravatam esse.

Nam, Pro infallibilitate Conciliorum, locus
Joh. XIV: 26. ita redditur: Spiritus S. vobis in-
geret omnia quæ dixero vobis. At Græca ἐπιτον,
quæ dixi. (a)

Pro Matrimonii Sacramento. Eph. V: 32. Hoc
est magnum Sacramentum Gr. Mysterium..

Pro adorat. Imaginum. Hebr. XI: 21 Jacob.
adoravit fastigium virgæ. Gr. ἐπὶ τὸ ἄγον τῆς πάθ-
εως, ad fastigium virgæ.

Pro Meritis Hebr. XIII: 16. Talibus victimis
promeretur Deus. Gr. ἐναργεῖται ὁ Θεός, delectatur
Deus.

Pro libero Arbitrio 1. Cor. XV: 10. Non ego,
sed gratia Dei mecum. Gr. οὐ χάρις τῷ Θεῷ οὐ σύν
ἐμοί. Gratia Dei, quæ mecum est.

Pro intercessione Sanctorum. 2. Petr. I: 15. Da-
bo operam & frequenter vos habere post obitum me-
um, ut horum memoriam faciatis. Gr. Dabo ope-
ram, ut subinde vos possitis post exitum meum facere
horum mentionem.

Pro effectis extremæ unctionis Jac. V: 15. Et
alleviabit eum Dominus. Gr. ἐγερεὶ erget, &c.

Festivum quoque est, quod (b) CASAUBONUS
de Bellarmino (c) refert, qui ex versione corru-
pta loci Joh. XXI: 17. probat omnes sine exceptione
Petro [intellige autem Papam] esse subjectos. „Com-
misit, inquit, Dominus Petro curam AGNORUM,
„id est populi Judaici; & AGNORUM, id est po-
„puli gentilis; & OVIUM, id est eorum qui agnos-
„istos pepererunt in Christo, qui sunt Apostoli & Epi-
„scopi. „Corruit lepida hæc observatio, si tex-
tum Græcum intueamur, qui sic habet: βόσκε
τὰ ἀγνῖα με. ποιμανε τὰ πρόβατά με. βόσκε τὰ
πρόβατά με. Pasce agniculos meos: pasce oves meas:
pasce oves meas. Tam ergo congrue hic Bellarm.
argumentatur, quam olim Alphonsus DE CASTRO,
Inquisitor Hispanus (d), qui primatum Petri eo
stabilire voluit, quod cæteris quidem Apostolis
dicatur: (e) Quaecunque ligaveritis in terris, ligata
erunt in COELO: Soli autem Petro: (f) Dabo tibi
claves regni COELORUM: Et quodcunque ligaveris
supra terram, ligatum erit in COELIS. Si valet ista
consequentia, Petrus ipso Christo major erit,

Q q 3 qui

qui singulari contentus numero dixit : *Mibi data est omnis potestas in COELO & in Terra [g].* Judicet nunc æquus rerum æstimator , jurene an injuria Patres Conciliabuli Tridentini Vulgatam editionem emendatissimam , authenticam , nulloque prætextu rejiciendam XL. annis & amplius antequam illa extitisset , nulla fontium mentione facta , pronunciarint.

- (a) Vide Chamierum, Wittakerum , Chemnitium , &c.
- (b) Contra Baron. p. 711. (c) De Rom. Pontif. I: 16.
- (d) Adversus hæreses Tit. Papa.
- (e) Matth. XVIII: 18. (f) Matth. XVI: 19.
- (g) Matth. XXVIII: 18.

XVI.

Authenticum in Jure Civili proprie nihil est aliud quam Originale. Unde *authenticæ tabulæ , authenticum instrumentum.* Hoc sensu editio Hebræa & Græca sola authentica dicitur. Quo igitur sensu Vulgata? Docet hoc Greg. de VALENTIA [a]: *Esse versionem aliquam authenticam , nihil aliud est hoc loco , quam esse eam OMNINO in sententia conformem Scripturæ originali.* Assentitur Lud. de TENA [b] , Latinam editionem in omnibus suis locis & partibus ita esse authenticam , ut non solum nullum contra fidem errorum contineat , sed etiam infallibilem veritatem & Spiritus S. mentem in omnibus suis partibus , quantumvis minimis non minus quam originalis Scriptura , unde fuit transsumta. Neque ut fidem faciat , indigere recursu ad illam , vel aliam. Hoc autem esse falsum , etsi modo ex ipsis ostendimus adversariis: tamen operæ pretium est rursus audire Sim. de MUIS , qui contra Joh. Morinum , fidei nostræ desertorem , ac fontium utriusque fœderis hostem acerrimum ,

inter

inter alia [c] sic infit: *Sed est aliud quod te velim,*
Morine. Pro AUTHENTICA versio Vulgata appro-
 bata est à Synodo Tridentina, quod primigenium tex-
 tum, ex quo conversa est, fideliter repræsentet, in-
 quis. Quæso te, quando ita fideliter textum illum re-
 præsentavit? Anne statim quum Synodi Decreto pro
 authentica adprobata est, an quum ejusdem vi decreti
 postea expurgata fuit atque emaculata? Non quum pri-
 mum approbata est: alioquin nulla opus fuisset emenda-
 tione, quam tum edixit Synodus. Nunc vero quæ
 Synodus, aut quis summus Pontifex sanciit Vulgatam
 versionem ab omnibus omnino mendis ac vitiis, quæ in
 eam quoquo modo irrepserant, esse emaculatam, ut
 dici illa possit primigenium illum textum, unde expressæ
 est, non sane hodiernum, qui cum non ita bene interdum
 convenit, fideliter repræsentare, nec quicquam a primi-
 genia interpretis scriptione degenerare, quod tu affir-
 mas? &c.

- (a) Anal. fid. I. 8. cap. V.
- (b) Isag. ad script. I. 1. diff. 6. Sect. 1.
- (c) Aſſert. Hebr. Verit. I. p. 119.

XVII.

Atque hæc est discors illa Romanæ Ecclesiæ
 Doctorum concordia, dum alii Codicem Græ-
 cum & Librarium & Hæreticorum; alii Librario-
 rum tantum culpa corruptum volunt. Sic cum
 de Vulgata editione agitur, sunt qui afferant nul-
 los esse in ea Interpretis errores: alii, esse qui-
 dem in ea fatentur Interpretis errores, non au-
 tem in iis quæ ad fidem & mores pertinent. Sed
 manum de tabula. Ex hac igitur Græcæ & Lat.
 edit. συνγιρει manifestum est, Vulgati quidem In-
 terpretis, Pagnini item, Ariæ Montani, [a] Ti-

gurinorum aliorumque latinas editiones autoritate sua debita non destituendas: præcipuam tamen autoritatem esse circa Originalem, ut Hebræum veteris, ita Græcum N. T. contextum: adeo quidem, ut ex hoc fonte, in usum Ecclesiæ derivati omnium translationum rivuli, sint examinandi, & cum opus fuerit emendandi & expurgandi. Orandum autem est cœlestis ille [b] agricola, ut perpetuo fideles excitet [c] συνεργούς, qui vivis [d] sanæ doctrinæ aquis e limpidissimo Verbi Divini fonte haustis, [e] arvum ipsius rigare non cessent: Ipse vero quotidiana largiatur incrementa, ut tandem liquor ille Spiritus S. virtute fiat in cordibus nostris [f] fons aquæ salientis in vitam æternam.

CASAUBONUS, contra BARON.

p. 649.

Græca Novi, aut Hebræa Veteris Testamenti contumere novitia est hæresis, Tridenti primum inventa.

- (a) De quorum edit. illustre extat Aug. Thuani encomium lib. 36, ad annum 1564.
- (b) Joh. XV: 1. (c) 1. Cor. III: 9.
- (d) 1. Tim. I: 10. (e) 1. Cor. III: 6, 9.
- (f) Joh. IV: 14.

T A N T U M.

DIS-